

An Roinn Oideachais agus Scileanna

**Cigireacht Ábhair ar an nGaeilge
TUAIRISC**

**Coláiste Dún Iascaigh
Cathair Dhún Iascaigh, Contae Thiobraid Árann
Uimhir Rolla: 76063D**

Dáta na cigireachta: 13 Bealtaine 2016

**AN ROINN | DEPARTMENT OF
OIDEACHAIS | EDUCATION
AGUS SCILEANNA | AND SKILLS**

TUAIRISC
AR
CHÁILÍOCHT NA FOGHLAMA AGUS AN TEAGAISC SA GHAELGE

EOLAS MAIDIR LEIS AN GCIGIREACHT

Dátaí na cigireachta:	12&13 Bealtaine 2016
Na gníomhaíochtaí cigireachta ar tugadh fúthu <ul style="list-style-type: none"> • Athbhreithniú ar cháipéisí ábhartha • Plé leis an bpríomhoide agus leis na múinteoirí • Caidreamh le scoláirí	<ul style="list-style-type: none"> • Breathnú ar theagasc agus ar fhoghlaim i rith 6 thréimhse ranga • Athbhreithniú ar obair na scoláirí • Aiseolas don phríomhoide agus do na múinteoirí

PRÍOMHCHINNTÍ

- Bhí éagsúlacht suntasach ag baint le cáilíocht an teagaisc agus na foghlama thar na ranganna a breathnaíodh.
- Cé go raibh úsáid na Gaeilge i dtreis i bhformhór na gceachtanna a breathnaíodh, ba léir nár teanga bheo í an Ghaeilge i líon suntasach ranganna.
- B'inmholta é gur cruthaíodh deiseanna ar an idirghníomhaíocht le linn na gceachtanna uile.
- Tugadh moladh faoi leith don chleachtas nuair a cuireadh ar scoláirí dul i mbun ceapadóireachta as a seasamh, bíodh sé ó bhéal nó i scríbhinn.
- Déanann formhór na múinteoirí monatóireacht leanúnach ar obair scríofa a gcuid scoláirí.

PRÍOMH-MHOLTAÍ

- Ba cheart breis deiseanna a thabhairt do scoláirí chun dul i ngleic leis an bpróiseas sealbhaithe teanga le linn ceachtanna trí aird faoi leith a dhíriú ar nithe ar nós cruinnionramháil mhúnlaí cainte, leathnú stór focal agus pointí gramadaí.
- Moltar go n-áireofaí cumas labhartha na scoláirí uile sa mheasúnú a dhéantar orthu.
- Moltar go gcuirfí breis téagair leis an bpleanáil um fhorbairt ábhair ionas go mbeidh tuiscint níos cuimsithí ag na baill roinne uile ar na modheolaíochtaí is éifeachtaí chun scoláirí a chumasú sa Ghaeilge.

RÉAMHRÁ

Is scoil chomhoideachais de chuid Bord Oideachais agus Oiliúna Thiobraid Árann é Coláiste Dún Iascaigh. Is croí-abhar í an Ghaeilge ar churaclam na scoile mar atá clár an Teastais Shóisearaigh, an Idirbhliain, clár na hArdteistiméireachta, Gairmchlár na hArdteistiméireachta agus an Ardteist Fheidhmeach. Seisear múinteoirí a bhí ag gabháil do theagasc na Gaeilge aimsir na cigireachta agus bhí meascán de thaithí acu ar mhúineadh an ábhair. Bhí d'fólúine ón nGaeilge ag 18% den díorma iomlán scoláirí ó staidéar na Gaeilge le linn na scoilbhliana 2015/2016.

TEAGASC AGUS FOGHLAIM

- Bhí éagsúlacht i gcáilíocht an teagaisc agus na foghlama thar na ranganna a breathnaíodh. Bhí an cleachtas go maith i roinnt ceachtanna. I gcásanna eile, áfach, cé go raibh gnéithe den chleachtas a fuair moladh, aithníodh réimsí forbartha ar mhór díriú orthu más mian go mbeadh inniúlacht scoláirí sa Ghaeilge ag teacht lena gcumas i gcoitinne.
- Bhí úsáid na Gaeilge i dtreis sa chuid is mó de na ranganna. Nuair ba léir cleachtadh a bheith ag múinteoirí agus ag a gcuid scoláirí ar an nGaeilge a labhairt mar theanga bheo, comhlíonadh gníomhaíochtaí uile an cheachta gan dul i mórmhuinín an Bhéarla, fiú i gcás na bhfoghlaiméoirí ab ísle cumas. I gceachtanna eile, áfach, thug easpa tuisceana agus easpa féinmhuiníne na scoláirí i gcoitinne le fios nach gnáthchleachtas é go mbeadh an Ghaeilge mar phríomh-mheán cumarsáide.
- I bhfianaise a bhfuil ráite thuas, déantar moladh láidir go mbeadh ionchais níos airde á léiriú ag múinteoirí lena gcuid scoláirí. Ba cheart go dtuigfeadh na scoláirí ar fad go bhfuil ar a gcumas a gcuid inniúlachta sa Ghaeilge a fheabhsú, beag beann ar a gcaighdeán reatha sa teanga.
- Ba mhaith an ní é gur cuireadh scoláirí i mbun tascanna comhfhoghlama ina raibh orthu cabhrú lena chéile. Mar thoradh ar an mbainistiú éifeachtach a rinneadh, i dtromlach na gceachtanna, ar an idirghníomhaíocht seo, ghlac scoláirí páirt ghníomhach in obair an ranga agus d'éirigh leo na tascanna éagsúla a chomhlíonadh. Cé go ndearnadh monatóireacht leanúnach ar an obair seo, braitheadh nár díriodh go sásúil ar mhórán de na bearnaí teanga a tháinig chun solais le linn na monatóireachta.
- Ag éirí as a bhfuil tuairiscithe thuas, meabhraítear do mhúinteoirí gur iomaí féidearthacht a bhaineann leis an obair ghrúpa maidir le haird scoláirí a dhíriú ar ghnéithe éagsúla den teanga, idir phointí cruinnis agus saibhris, a éiríonn as an gcomhphlé. Dá bhrí seo, iarrtar orthu na deiseanna seo a thapú mar mhodh chun leibhéal inniúlachta na scoláirí a thabhairt chun cinn.
- Ba léir, i roinnt bheag cásanna, go raibh béim áirithe á leagadh ar an bpróiseas sealbhaithe teanga féin. Sna cásanna seo, b'éigean do scoláirí dul i ngleic le castachtaí na teanga agus iad ag iarraidh abairtí a sholáthar ó bhéal nó cuntais ghairide a cheapadh agus a scríobh. Moltar an dea-chleachtas seo, go háirithe toisc go raibh tuiscint mhaith cothaithe sna scoláirí ar conas a d'fhéadfaidís féin dul i ngleic le tasc éisteachta, scríbhneoireachta nó labhartha go neamhspleách.
- I bhfianaise an dea-chleachtais a breathnaíodh, iarrtar ar na múinteoirí uile breis béime a leagadh ar scoláirí a chur ag cruthú abairtí agus cumadh ceisteanna as a stuaim féin in áit iad a bheith ag déanamh athrá nó athscríobh ar abairtí a thugtar dóibh, cleachtas atá i bhfeidhm go forleathan faoi láthair is cosúil.

- Is inmholta é go ndéanann mórán múinteoirí monatóireacht leanúnach ar obair scríofa na scoláirí. Is ar mhaithe leis an bhfoghlaim neamhspleách a chur chun cinn a mholtar do na múinteoirí uile treoir shoiléir chun feabhais a áireamh san aiseolas scríofa a thugtar do scoláirí.

SOLÁTHAR AN ÁBHAIR AGUS TACAÍOCHT NA SCOILE UILE

- Is ar bhonn laethúil a bhíonn ranganna Gaeilge ag scoláirí sinsearacha, cleachtas a mholtar. Tá tráthchlár nua le teacht i bhfeidhm an scoilbhliain seo chugainn a thabharfaidh breis teagmhála leis an sprioctheanga d'fhoghlaiméoirí sóisearacha. Is maith an ní é seo.
- Córas bandála atá i bhfeidhm thar na bliainghrúpaí sóisearacha ar fad agus, mar thoradh air seo, tá scoláirí roinnte i ranganna de réir a gcumas san ábhar. Leis na hathruithe tráthchláir atá le cur i bhfeidhm ag tús na scoilbhliana seo chugainn, cruthófar ranganna ilchumais sa chéad bhliain. Moltar go gcloífi leis an gcóras dáilte seo chomh fada isteach sa tsraith shóisearach agus is féidir.
- Tá freastal déanta ag mórán múinteoirí ar cheardlanna oiliúna de chuid na Seirbhíse um Fhorbairt Phroifisiúnta do Mhúinteoirí (SFPM) a dhíríonn ar theagasc na Gaeilge. Léiríonn seo tiomantas ghinearálta do chur chun cinn a gcuid scileanna gairmiúla. I bhfianaise na réimsí forbartha a aithníodh le linn na meastóireachta seo, b'fhiú díriú amach anseo ar na gnéithe seo a leanas: straitéisí difreála, straitéisí de chuid an mheasúnú chun foghlama chomh maith lena gcaighdeán féin sa Ghaeilge a fheabhsú.
- In ainneoin nach bhfuil a seomraí féin ag na múinteoirí, tá iarracht inmholta déanta ar thimpeallacht spreagúil foghlama a chruthú sna rangsheomraí. Tá fiúntas ag baint leis an ábhar tagartha atá ar taispeáint agus is maith ann iad, leis, na samplaí d'obair na scoláirí féin.
- Tástáil ar chumas scríofa agus éisteachta scoláirí is mó a bhíonn i gceist sna scrúduithe tí agus ranga. Déantar moladh láidir go n-áireofaí cumas labhartha na scoláirí uile sna modhanna measúnaithe a úsáidtear.
- Tá moladh ag dul do na múinteoirí as an gclár d'imeachtaí eischuraclaim a chuireann siad ar fáil ionas go gcruthaítear deiseanna do scoláirí ar a gcuid Gaeilge a úsáid lasmuigh den seomra ranga.

PLEANÁIL AGUS ULLMHÚCHÁN

- Tugadh le fios go mbíonn comhoibriú éifeachtach idir bhail roinne. É seo ráite, aithníodh an phleanáil um fhorbairt ábhair mar ghné a d'fhéadfaí a fheabhsú. Cé gur thug na miontuairiscí le fios go ndéantar comhphlé ar thopaicí atá mar fhócas ag leibhéal na scoile uile, tá gá le breis téagair a chur leis na míreanna a bhaineann go dlúth le teagasc agus foghlaim na Gaeilge. Dá ndéanfaí amhlaidh, bheadh comhthuisicint níos daingne ag an mbuíon múinteoirí faoin gcaoi is éifeachtaí chun scoláirí a chumasú sa teanga.
- Den chuid ba mhó, bhí ullmhúchán maith déanta do cheachtanna. Bhí réamh-mhachnamh déanta ar chéimeanna an cheachta agus is minic a réitíodh acmhainní breise mar thaca. Bhí gá i mórán ceachtanna, áfach, le breis réamh-mhachnaimh a dhéanamh ar na gnéithe den teanga a shealbhódh scoláirí le linn an cheachta agus ar na gníomhaíochtaí foghlama

is fearr a chabhródh leo chuige seo. Ina fhianaise seo, moltar go mbeadh sealbhú ar struchtúir teanga mar cheann d'inchinní foghlama na gceachtanna uile.

Ag deireadh na meastóireachta, pléadh dréachtchinntí agus dréachtmholtaí na meastóireachta seo leis an bpríomhoide, leis an bpríomhoide tánaisteach agus leis na múinteoirí Gaeilge. Tugadh deis do bhord bainistíochta na scoile a thuairim a léiriú ar thorthaí agus ar mholtaí na tuairisce i scríbhinn; ní bhfuarthas freagra ón mbord.